

REYNAERTKRONIEK 2011

RIK VAN DAELE

11 01 11

In de leeszaal van de Brugse Openbare Bibliotheek Biekorf opende de tentoonstelling 'Een schenking van 21 Reynaert-drukken'. Ze bestond uit Reynaertdrukken van de zestiende tot de negentiende eeuw die door Lotte Hellinga in 2010 aan de Biekorf werden geschonken. De (meeste) drukken waren achtereenvolgens eigendom van volkskundige en reynaerdist Isidoor Teirlinck (1851-1934), diens zoon Herman Teirlinck (1879-1967), taalkundige Willem Pée (1903-1986) en de boekhistorici Wytze Gs Hellinga (1908-1985) en zijn echtgenote Lotte Hellinga-Querido (°1932). Een van de boekjes was tot dan toe in de Reynaertstudie niet bekend. *Reynaert den vos oft der dieren Oordeel (...) Tot Dendermonde by Jacobus Ducaju, Gezwoeren Boeck-drucker ende Boeck-verkooper woonende op de groote Merckt van circa 1730* is het oudst bekende Zuid-Nederlandse Reynaertvolksboekje dat niet in Antwerpen of Gent werd gedrukt. Op 10 maart 2011 gaf Rik van Daele in de Brugse Biekorf een lezing over deze ontdekking en over Brugge en de *Reynaert*.

21 03 11

Tom van Mieghem van Theater Hutsepot creëerde voor het internationaal vertelfestival in de landcommanderij Alden Biesen in Bilzen een nieuwe Reynaertvoorstelling. <http://www.theaterhutsepot.be>.

25 03 11

Beeldhouwer Luc Ingels startte met het opknappen van het Reynaertmonument aan de Gentse Poort in Hulst. Het monument werd ontworpen door Anton Damen en in 1937 in aanwezigheid van onder anderen J.W. Muller, Stijn Streuvels en Leonard Willems onthuld. Het reliëf van de tekst in de kalksteen aan de zijkant van het monument was na zeventig jaar onleesbaar geworden. Ingels kapte de letters opnieuw uit. De eerste regel van de tekst luidt: 'De Reynaertviering tijdens de landbouwtentoonstelling van den NCB van 1937 leidde tot de oprichting van een comité voor een Reynaertmonument'. Ook het Reynaertbeeld zelf werd/wordt nog gerestaureerd.

01 05 11

In het CREA theater in Amsterdam vond de première plaats van *Reynard*, de nieuwe Engelstalige voorstelling van Charlie May. Als moderne troubadour bedient May zich van rap, zang en 'spoken word' om het Reynaertverhaal tot leven te wekken. May werd begeleid door Chantal Bleumink op draailier en bodhràn.

05 05 11

In de Sint-Niklase stadsbibliotheek vond de vernissage van de tentoonstelling 'Wij Reynaert! Drie Sint-Niklase Reynaertmassaspelen' plaats. In mei 1973 werd in Sint-Niklaas voor het eerst een Reynaertmassaspel opgevoerd. Mark Liebrecht regisseerde. Honderden acteurs uit plaatselijke toneelverenigingen en scholen brachten een spetterend spektakel op een groot podium voor het stadhuis. De Reynaertfiguur werd vertolkt door Jaak van der Helst, die als regisseur zijn stempel zou drukken op de succesvolle Reynaertspelen van 1985 en 1992. De drie spelen maken ondertussen deel uit van het collectieve geheugen van de stad. Honderden mensen engageerden zich als vrijwilliger. De tentoonstelling toonde het overgebleven erfgoed: maskers, decorstukken, foto- en filmmateriaal, briefwisseling, plans, maquettes en parafernalia. Er werden interviews afgenomen van enkele sleutelfiguren. Naast de Bib waren ook het Stadsarchief, de Bibliotheca Wasiana en het Reynaertgenootschap betrokken bij de samenstelling van het project, dat deel uitmaakte van de programmering onder het Sint-Niklase voorzitterschap van het Intergemeentelijk Project Het land van Reynaert 2010-2011.

13 05 11

De Belseelse Reynaertbank, die al een tijd in minder goede staat was, werd door het schilders- en schrijnwerkersatelier van de stad Sint-Niklaas volledig vernieuwd. De schrijnwerkers maakten een nieuwe bank met hout van omgewaaide stadsbomen. De bank werd in aanwezigheid van een delegatie bezoekers uit de zustersteden Abingdon en Colmar onder een boom in Belseledorp teruggeplaatst.

14 05 11

De Sterfeesten 2011 op het Sint-Niklase recreatieoord De Ster op zaterdag 14 en zondag 15 mei stonden volledig in het teken van de vos. Centraal op het domein stond het 'vossenhol', waar bezoekers konden kennismaken met zes

scènes uit het Reynaertverhaal, gebracht door poppen- en figurentheater Tietret en Jeugdtheater Ondersteboven. Meer dan negentig acteurs gaven het verhaal van de sluwe vos een heel eigen invulling in korte scènes van acht minuten. De poppen werden gemaakt door Patrick Maillard van het gerenommeerde poppentheater Froefroe. Het slechte weer stak echter stokken in de wielen. Toch bezochten enkele duizenden mensen de voorstellingen.

27 05 11

Op 27 en 28 mei 2011 vond aan de Université libre de Bruxelles (ULB) een congres plaats over de veertiende-eeuwse *Renart le Contrefait*, een late epigoon van de *Roman de Renart*, geschreven door een onbekende auteur uit Troyes. In *Tiecelijn 24* verscheen een verslag van dit congres. Op het programma stonden lezingen van specialisten uit heel Europa.

04 06 11

In de nieuwbouw van het therapeutisch kinderdagverblijf Het Veer in Sint-Niklaas werd door minister Jo van Deurzen een indrukwekkend Reynaertbeeld van Peter Vromman uit Wingene onthuld. De natuurstenen totempaal *Reynaert de Vos* weegt twee ton. Het werk bestaat eigenlijk uit twee 'banken'. De eerste bank verbeeldt het hof van koning Nobel, waarbij ook de indrukwekkende totem hoort. De tweede bank staat symbool voor Malpertuus. Reynaert ligt er rustig te slapen, terwijl hij alle andere dieren (die in en op de totem rond de koning hangen) een loer heeft gedraaid. (Zie <http://www.petervromman.be/actueel/>). Het beeld werd geplaatst onder impuls van de voorzitter van de raad van bestuur van Het Veer, professor Paul de Cock.

06 06 11

In de zomer van 2011 werden zowel fiets- als spelliefhebbers verwend met een interactief spel met iPhones op het Wase fietsnetwerk. Het *Reynaertmysterie* was bedoeld voor families, maar ook individuele ontdekkers konden zich aan een interactieve fietstrip wagen. Het fietsspel kon op twee uitgewerkte fietstrajecten gespeeld worden: in en rond Kruibekke (24 km) en in Hulst en de Wase polders (26 km). Per route werd er een ander spel gespeeld. De spelers kregen de opdracht van koning Nobel om de schat te zoeken die de vos gestolen heeft. De schuilplaats kon ontdekt worden door het spelen van mini-games, spelletjes en raadsels. Per team van 1 tot 4 personen waren een persoonlijke gids en een schatkaart in de vorm van een iPhone beschikbaar.

13 06 11

Op pinkstermaandag werden drie verdienstelijke reynaerdianen, allen Reynaertvertalers én leraren, in het fraaie kasteel Wissekerke te Bazel in de Orde van de Vossenstaart opgenomen. Mark Nieuwenhuis (Utrecht 1968) publiceerde talrijke studies en vertalingen over en van de meest uiteenlopende Latijnse teksten. Hij bereidt een proefschrift over de *Ysengrimus* voor. René Broens (Maaseik 1953) maakte samen met Marc Legendre de fantastische beeldroman *Reynaert de Vos*, waarin hij Reynaert in jambische versvoeten portretteert als antiheilige en antichrist. Ook René Broens werkt aan een proefschrift (onder begeleiding van Ludo Jongen, Universiteit Leiden). Walter Verniers (Kinshasa 1958) hertaalde de *Reynaert* eveneens (zie www.reynaertgenootschap.be). De drie nieuwe 'ridders' ontvingen een prachtige oorkonde van kalligrafe Joke van den Brandt.

28 07 11

In het Uilenspiegelmuseum in Damme vond de vernissage plaats van de internationale tentoonstelling *unFASSbar – Niet te vatten! Uilenspiegel, 500 jaar actueel* naar aanleiding van de vijfhonderdste verjaardag van de publicatie van de Straatsburgse *Ein kurzweilig Lesen von Dyl Uilenspiegel*. Dit boek, waarvan slechts fragmenten bewaard zijn, is het begin van een lange Uilenspiegeltraditie, die in de loop der eeuwen de meest diverse vormen heeft aangenomen. Het jubileum was voor het Damse Uilenspiegelmuseum de aanleiding om samen met het Till Eulenspiegelmuseum uit Schöppenstedt en het Schlossmuseum uit Bernburg een internationale rondreizende tentoonstelling te organiseren. Het topstuk van de tentoonstelling was het originele, mooi gepresenteerde fragment (zestien bladen) van de oudste Uilenspiegeldruk. De tekst uit 1510-1511 werd geduid met gegevens over de zestiende-eeuwse schrijver, de drukker, de uitgever, de handelaar, de lezer ... De tentoonstelling bevatte ook een – niet verder uitgewerkt – interessant Reynaertaccent. De oudste Uilenspiegelfragmenten werden gevonden in de band van een vijftiende-eeuwse Latijnse Reynaertdruk. Het betreft wellicht een exemplaar van Hartmann Schoppers *De admirabili ... vulpeculae Reinikes* uit 1579.

21 09 11

In het zuiderse Aix-en-Provence kwamen vijftig wetenschappers bijeen voor het negentiende congres van de International Reynard Society. Van dit boeiende colloquium is in dit jaarboek een verslag opgenomen. De bijdragen wor-

den later gepubliceerd in *Reinardus*. Opvallend was dat de Duitse en Vlaamse deskundigen zo goed als afwezig waren. De keuze voor september was hier zeker niet vreemd aan. Het volgende congres vindt plaats in Alicante.

16 10 11

Op een zonnige herfstzondag werd tijdens een ludieke pelgrimstocht het voorzitterschap van het Intergemeentelijk project Het land van Reynaert overgedragen. Sint-Niklaas gaf na twee jaar voorzitterschap de fakkel door aan Waasmunster. De Sint-Niklase schepenen Lieve van Daele (Cultuur) en Lieven Dehandschutter (Toerisme) worden ondervoorzitter en de Waasmunsterse schepenen van Toerisme Walter T'Kint voorzitter. Het voorzittersbeeld werd door burgemeester Christel Geerts overhandigd aan haar collega Rik Daelman. Het Reynaertgenootschap zorgde voor de rode draad tijdens de anderhalf uur durende tocht. Op enkele plaatsen werden scènes uit een geheel nieuw Reynaertverhaal gespeeld. In Sint-Niklaas hoorden de circa 25 deelnemers dat de vos door de deken van Sint-Niklaas op pelgrimstocht naar ... de heidekapel in Waasmunster werd gestuurd. Onderweg waren de deelnemers getuige van het afscheid van Grimbeert de das en zij ontdekten het graf van Cuwaert de haas. Toen de schijnheilige vos uiteindelijk in Waasmunster aankwam, bleek Reynaert opnieuw onderworpen aan de heerschappij van koning Nobel, die hoog boven het gezelschap stond opgesteld. Naar de schat konden ze allen fluiten.

06 11 11

Tiecelijn 24. Jaarboek 4 van het Reynaertgenootschap werd in de Sint-Niklase Bib voorgesteld. Koen van den Berge, als bioloog werkzaam bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, bracht een presentatie over de vos in Vlaanderen, die sterk aansloot bij zijn artikel met de uitdagende titel 'Zijn er te veel vossen (in Vlaanderen)?'. Xavier Mortiers, de jonge winnaar van de vertelwedstrijd van de Marnixring Land van Waas uit 2010, speelde het slot van de Reynaert met verve. De bezoekers konden kennismaken met de tentoonstelling 'Mensen komt kijken, ik leef. Paul Snoek 1933-1981' en een vitrine met dodendansen van Wim de Cock. *Tiecelijn* werd in avant-première aan de Nederlandse abonnees voorgesteld op vrijdag 28 en zaterdag 29 oktober 2011 in de Passengers Terminal Amsterdam tijdens de 32ste Amsterdam Antiquarian Book, Map & Print Fair, waar het Reynaertgenootschap te gast was.

17 11 11

Op donderdag 17 november werd de zeer precieuzе collectie Reynaert- en fabelboeken van huisarts en bibliofiel Wim Gielen (1935-2010) in aanwezigheid van Alain Verschoren, de rector van de Universiteit Antwerpen, en schepen van Cultuur Philip Heylen door Wims echtgenote Trude Nannes aan de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience en aan de bibliotheek van de Universiteit Antwerpen overhandigd. Directeur An Renard verwelkomde, de rector en de schepen namen het woord en Rik van Daele hield de gelegenheidstoespraak over 'De fabel van de puden in *Van den vos Reynaerde*'. Als intermezzi brachten mezzosopraan Sandra Paelinck en pianist Jef Smits de *Fabelen naar eeuwenoude verdichtels in volkstrant voor één of meerdere stemmen met begeleiding. Gedichten van Joz. Simons. Muziek van Lod. De Vocht, uitgegeven in Antwerpen door Uitgeverij D'Hooghe*. Deze erg mooie uitvoering was meteen een hommage aan emeritus professor Ludo Simons, de zoon van Jozef Simons. Ludo Simons speelde een belangrijke rol in de overdracht naar de twee Antwerpse instellingen die deel uitmaken van de Erfgoedbibliotheek Vlaanderen.

22 11 11

In zaal 25 van het beroemde Parijse Petit Palais was het Reynaertwerk te zien van (landschaps-)schilder, tekenaar en graveur Allaert van Everdingen (Alkmaar 1621-Amsterdam 1675). Hij vervaardigde 57 Reynaertillustraties die o.a. werden opgenomen in J. Ch. Gottscheds uitgave *Heinrichs von Alkmar Reineke der Fuchs* van 1752. De tentoonstelling *Allaert van Everdingen, illustreateur du Roman de Renard (2^e partie)* was te bezichtigen in zaal 25 van deze prestigieuze Parijse kunsttempel en liep tot 11 maart 2012.

Deze kroniek, die zich vooral concentreert op manifestaties waarbij het Reynaertgenootschap en haar leden betrokken waren, werd samengesteld op basis van de berichten uit de e-brieven 2011 van het genootschap. Deze e-zines zijn integraal beschikbaar op www.reynaertgenootschap.be/node/182.